

Právní rizika spojená s nedovolenými zákroky při hraní fotbalu

 31.10.2021

LEGAL RISKS ASSOCIATED WITH impermissible tackles in playing football

Petr Polák¹, Markéta Haindlová², Martin Štefko³

¹Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., polak@vubp-praha.cz

²Česká asociace fotbalových hráčů, z. s., marketa.haindlova@cafh.cz

³Ústav státu a práva Akademie věd ČR, v. v. i., a Kocián Šolc Balaščík, advokátní kancelář, s.r.o.
stefkom@prf.cuni.cz

bezpečnost a ochrana zdraví při práci

BOZP

sport

fotbal

právní předpisy

Výzkumný ústav bezpečnosti práce

výzkumné projekty

podcasty

Abstrakt

Klíčovým nástrojem pro ochranu hráčů, a tedy pro dodržení a naplňování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) ve fotbalovém prostředí, jsou pravidla fotbalu, která jsou pravidelně vydávána místní fotbalovou asociací v kooperaci s nadnárodní fotbalovou asociací IFAB. Cílem článku je upozornit hráče na právní rizika spojená s jejich zákroky ve hře. Článek dále mapuje dosažené výsledky výzkumného úkolu *Bezpečnost práce ve sportu*.

Klíčová slova: bezpečnost a ochrana zdraví při práci, BOZP, sport, fotbal, právní předpisy, Výzkumný ústav bezpečnosti práce, výzkumné projekty, podcasty

Abstract

A key tool for players' protection and thus for the observance and implementation of occupational safety and health (OSH) in the football environment are the football rules, which are regularly issued by the local football association in cooperation with the multinational football association IFAB. The aim of this article is to alert players to the legal risks associated with their impermissible tackles during the game. The article also conducts the achievements of the research project *Occupational Safety in Sport*.

Keywords: occupational safety and health, OSH, sport, football, legislation, Occupational Safety Research Institute, research projects, podcasts

Úvod

Podstata fotbalu je kontakt s míčem a posléze i protihráčem. Jde o atraktivní hru, kdy hráči i protihráči soupeří, a tedy se ve zvýšené míře vystavují riziku úrazu. Současně fotbal přináší zábavu, a to jak pro hráče, tak především pro diváky. Jistě je pravda, že hráči nemohou myslet na právo při vlastní hře, neboť by přestali soutěžit. Současně platí, že diváci chtějí vidět akci. Na druhou stranu ani při soutěžním sportovním utkání v zájmu odplaty či pro lepší sledovanost nelze spoluhráči úmyslně ublížit a chránit se tím, že to je přece fotbal. I sport respektuje zájem české společnosti na tom, aby hráči utkání přežili ve zdraví. Tomu napomáhají pravidla BOZP.

Cílem článku je upozornit hráče na právní rizika spojená s jejich zákroky ve hře. Pro názornost byl vybrán modelový příklad, k němuž došlo dne 2. června 2012 při soutěžním utkání III. třídy, kdy hráč při zákroku porušujícím fotbalová pravidla způsobil protihráči mnohočetné zlomeniny pravé dolní končetiny. [1] Soudní analýzy v tomto případě označují zraněného hráče monogramem J. H a toho, kdo ublížil, monogramem P. K. Pro naše účely řekneme oběti Honza a útočníkovi třeba Petr. K případu dodejme, že Honza byl operován a hospitalizován od 2. 6. do 11. 6. 2012. Ne překvapivě byl Honza v dočasné pracovní neschopnosti od 2. 6. 2012 do 16. 9. 2012. Na tomto skutečném příkladu bude demonstrována reakce právního systému, o které by měli hráči Honza i Petr vědět dříve, než opět nastoupí ke sportovnímu utkání. Čtenář uvidí, s jakou námahou hledají policie, advokáti i nakonec soud vyvážené řešení – spravedlivý trest pro Petra za zranění protihráče.

Prevence

Klíčovým nástrojem pro ochranu hráčů, a tedy pro dodržení a naplňování BOZP ve fotbalovém prostředí, jsou pravidla fotbalu, která jsou pravidelně vydávána místní fotbalovou asociací v kooperaci s mezinárodní fotbalovou asociací IFAB. Při samotné hře je za dodržování pravidel, jejichž jedním ze základních pilířů je bezpečnost hráčů, odpovědný rozhodčí. [2] Profesionální fotbalové soutěže jsou tedy regulovány pravidly, které odrážejí mezinárodní standardy i národní zkušenosti rozhodčích při Fotbalové asociaci České republiky (FAČR). Na výkony rozhodčích dohlíží komise rozhodčích FAČR, jejímž členem je i člen za LFA, tedy zájmové sdružení *Ligová fotbalová asociace*, které sdružuje všechny české profesionální fotbalové kluby. [3]

Rozhodčí odpovídá za ochranu zdraví a života hráčů při samotné hře, kde vyhodnocuje dovolené a nedovolené zákroky v souladu s pravidlem 12 Zakázaná hra a nesportovní chování. Tímto pravidlem se tak do hry vnáší zájem na zajištění BOZP, respektive přizpůsobení podmínek hry s cílem omezit negativní vlivy včetně úrazovosti.

Rozhodčí podle pravidla 4 Výstroj hráčů dohlíží na správné užití ochranných prostředků, které chrání nejen zdraví a život hráče, ale i zdraví a život hráčů ostatních. Podle pohledu na obecnou problematiku BOZP jde o osobní ochranné prostředky, které zajišťují vyšší úroveň bezpečnosti než samotné „přizpůsobení pracovních podmínek“, které případná rizika zcela neeliminuje. Do této kategorie je nutné zařadit i např. prvky, které tvoří běžnou součást civilního oděvu, ale v případě výkonu fotbalu jsou zakázány, popřípadě sankcionovány (řetízek kolem krku apod.).

Podle pravidla 1 Hrací plocha je zajištěno bezpečné pracoviště a případné neshody s předepsanými normami je nutné vyřešit před samotným užitím plochy. Jedná se o odstranění rizik u samotného zdroje jejich původu. V této kategorii rozhodčí musí zkontrolovat bezpečnost samotného zařízení hřiště (např. ukotvení branky), dále však i kvalitu povrchu. Pokud by vyhodnotil byť jen jediný prvek bezpečnosti za rozporný s pravidly v míře, která zásadně zvyšuje riziko ohrožení zdraví či života, hru nepovolí. [4]

Trest

Mnohačetná zlomenina nohy znamenala v našem případě pro Honzu bolest, strach, vyřazení ze hry, ztrátu příjmu, ztížení normálního života, léčebné výlohy a další negativní souvislosti. Petr ihned dostal za svůj zákrok žlutou kartu, tím však pro něj celý případ neskončil, spíše naopak. Nejprve se jeho jednání stalo předmětem šetření Policie ČR. Vzhledem k okolnostem případu je pravděpodobné, že policie prověřovala, zda nedošlo k úmyslnému ublížení na zdraví (k tomu se však ještě vrátíme posléze). Policie nakonec věc odložila, protože se nepodařilo prokázat, že Petr jednal s úmyslem Honzovi ublížit. Netřeba dodávat, že být podezřelým z trestného činu řada lidí nese psychicky velmi těžce ještě řadu let po skončení vyšetřování. Kromě psychických následků si podezřelý nese též náklady spojené s právním zastoupením, jež musí platit ze svého.

Proto vzal Honza věc do vlastních rukou a u civilního soudu požadoval odškodnění za utrpěnou újmu ve výši cca 130 000 Kč. Okresní soud mu přiznal nejprve 78 406 Kč s příslušenstvím (tj. s úrokem z prodlení).^[5] Soud dospěl po provedeném dokazování k závěru, že Petr odpovídá za újmu, neboť se při sportovním utkání ve fotbale dopustil pravidly zakázaného způsobu hry, v důsledku něhož vznikla Honzovi újma na zdraví. Protiprávní jednání spočívalo v tom, jak soud konstatoval, že: „žalovaný během hry při tzv. skluzu zlomil žalobci nohu a za toto jednání dostal od rozhodčího žlutou kartu.“ K odvolání Petra ovšem Krajský soud v Praze rozhodnutí změnil tak, že žalobu zamítl.^[6] Honza se s tímto závěrem nespokojil a podal dovolání, a to opět neúspěšně. Jak odvolací, tak dovolací soud konstatovaly, že nikoli každé porušení pravidel hry je bez dalšího porušením povinnosti neubližovat druhému, ale že toto porušení pravidel musí mít určitou vyšší intenzitu, tedy musí podstatným způsobem vybočovat z běžného způsobu hry. Při hodnocení, zda jednání hráčů kopané, v jejímž důsledku došlo k újmě na zdraví, je chováním v rozporu s povinností prevence, je třeba zohlednit samotný charakter uvedeného sportu, jenž je svou povahou velmi dynamický a při němž dochází ke vzájemnému kontaktu hráčů a následkem toho i ke zvýšenému riziku jejich zranění. Každý, kdo se takového sportu účastní, si musí být tohoto rizika vědom a určitou, v daném druhu sportu obvyklou míru rizika tedy vědomě akceptovat. Pokud dojde ke zranění hráče, je namíste posoudit nejen to, zda spoluhráčem provedený herní zákrok byl v souladu s předepsanými pravidly hry, ale též za jakých okolností k němu došlo a zda jeho negativní následek byl pro daný okamžik nevyhnutelný v důsledku nastalé herní situace.^[7]

Oba soudy odmítly klasifikovat jednání jen podle závažnosti následků s tím, že i brutální zranění může být inkasováno v rámci hry při dodržení pravidel. Je nutné tak přihlížet ke všem okolnostem případu z hlediska toho, jakou povahu (závažnost, neobvyklost, míra zavinění) mělo porušení pravidel a za jakých okolností k němu došlo. Stejně tak nemůže být závažnost následků bez dalšího dokladem o brutalitě zákroku (k vážnému zranění může dojít i v důsledku hry, která je zcela v souladu s pravidly). Excesem tak není každé porušení pravidel, nýbrž takové jednání, které zjevně vybočuje z běžného způsobu hry či jak to formuloval odvolací soud „nemá s hrou nic společného“.

Petr pro tentokrát vyvázl z případu bez trestu, i když možná stačilo se na případ podívat očima jiného vyšetřovatele a vývoj kauzy mohl být jiný. Poukázat lze na starší případ J. B., který dne 12. 4. 2003 okolo 17.15 hodin na hlavním hřišti při mistrovském zápasu v kopané jako hráč při souboji o míč zezadu či z boku zasáhl s použitím nepřiměřené síly nohu a podrazil hráče M. Š. a způsobil mu tím tříštivou zlomeninu lýtkové kosti a přetržení deltového vazů u vnitřního kotníku levé nohy.^[8] J. B. byl uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví.^[9] Odvolání J. B. bylo zamítnuto, dovolání k Nejvyššímu soudu bylo odmítnuto s odůvodněním: „normy trestního práva je namístě uplatnit tam, kde posuzované jednání je zaviněným excesem z příslušných ustanovení sportovních pravidel, jde tedy o jednání, které není těmito pravidly dovoleno a není těmito pravidly - pokud jde o způsobený následek na zdraví - trestáno. Trestní odpovědnost tak není vyloučena, pokud při hře bude proveden nepřiměřený zákrok vzhledem k dané herní situaci, kdy bude použita nepřiměřená síla, která nebyla potřebná k zákroku a zejména okolnost, že nepůjde o náhodný a ojedinělý zákrok.“^[10]

Exkurz do zahraničí

Obdobné fotbalové zákroky, jako jsou popsány výše, se bohužel vyskytují několikrát do týdne na celém světě. Například v roce 2013 média zaregistrovala známou belgickou kauzu Carcela vs. Ruytinx, jenž spočívala v tom, že Ruytinx tzv. skluzem způsobil hráči Carcelovi poranění kotníku. Celé situaci navíc údajně předcházelo slovní vyhrožování Ruytinxem, že Carcelu „pošle do nemocnice“. Za tento zákrok byla Ruytinxovi udělena ihned žlutá karta, kterou považovala většina komentátorů utkání za přiměřenou vzhledem k intenzitě zákroku. Záhy se však ukázalo, že zranění je natolik vážné, že Carcela musel vynechat několik měsíců výkonu fotbalu. Z tohoto důvodu se rozhodl obrátit se na civilní soudy s nárokem na náhradu škody a vzniklé újmy.^[11]

Nicméně podle stanov sportovních orgánů je sportovcům zakázáno vznášet své deliktní žaloby před civilní soudy z důvodu arbitrážní doložky, jež je obsažena ve stanovách. Z tohoto důvodu tak byla tato žaloba civilním soudem zamítnuta. Přesto je však třeba zmínit, že podle belgického práva se civilně právní odpovědnost za zranění při sportu posuzují podle tzv. testu „duty of care“ (povinnost náležitě péče), tedy zda jednání pachatele vykazuje stejnou úroveň chování, jako by vykazovalo jednání jiného sportovce za podobných podmínek. V této věci je důležité uvést, že soud nemusí vždy posuzovat, zda se hráč dopustil výše uvedeného prohřešku z nedbalosti. Postačují porušení povinnosti náležité péče, pokud je tedy provinění bezohledné, a nemusí být prokázán úmysl. Zároveň se přihlíží i k tzv. přípustnému riziku, tedy že každý hráč je obeznámen s možnými negativními následky a riziky, která mohou vyplynout z provozování hry.

Pojetí odpovědnosti za sportovní úrazy si upravuje každý stát odlišně. Například ve Francii je při sportovním úrazu nezbytné prokázat úmysl pachatele. I v Anglii je míra nedbalosti nastavená poněkud přísněji, přičemž k prokázání deliktu ve sportu nemusí stačit ani nedbalostní jednání, čímž se odlišuje od uvedeného belgického příkladu.

Rozhodčí řízení

V souvislosti s výše uvedenými zraněními, které vzniknou v návaznosti na nedovolené zákroky ve fotbale, je k této věci dále nutné poznamenat, že pokud by zraněnými byli profesionální hráči fotbalu, je povinností klubu jim následně zajistit kvalitní lékařskou péči. Ostatně tato povinnost klubu vychází i ze samotné profesionální hráčské smlouvy, již kluby spolu s hráči uzavírají.^[12]

Pokud by hráčům taková péče ze strany klubu nebyla zajištěna, mají hráči oprávnění obrátit se na rozhodčí orgán Sboru rozhodců FAČR k uplatnění svého práva vůči klubu.^[13]

V návaznosti na výše uvedené se Sborem rozhodců podle Stanov FAČR rozumí rozhodčí orgán, jenž je oprávněn

rozhodovat vzniklé spory mezi členy asociace plynoucích ze smluv, anebo spory týkající se placení stanoveného odstupného a tréninkové kompenzace. Spory plynoucí ze smluv jsou spory mezi kluby a hráči (jde-li o profesionální hráče registrované asociací), spory mezi kluby a trenéry, spory mezi kluby v záležitostech týkajících se přestupů a hostování hráčů, spory mezi registrovanými zprostředkovateli a hráči, případně spory mezi registrovanými zprostředkovateli a kluby.^[14]

Přesná pravidla rozhodčího procesu jsou obsažena v Procesním řádu FAČR. Návrh k zahájení rozhodčího řízení vyžaduje vždy písemnou formu zaslou sekretáři Sboru rozhodců.^[15] Rozhodčí řízení rozhoduje v prvním stupni buďto jediný rozhodce, případně rozhodčí senát složený ze tří rozhodců, přičemž každá ze stran jmenuje jednoho rozhodce a tito si následně zvolí svého předsedu.^[16]

Mezi podstatné náležitosti návrhu na zahájení řízení patří zejména označení účastníků, případně jejich právních zástupců, vylíčení rozhodných skutečností, označení všech důkazů, požadovaný návrh rozhodnutí, hodnota celého sporu a doklad o úhradě poplatku za rozhodčí řízení. V samotném závěru nesmí chybět podpis navrhovatele.^[17]

Jamile je rozhodčí řízení zahájeno, zašle sekretář rozhodčího řízení tento návrh včetně všech jeho příloh a přiložených důkazů odpůrci s výzvou, aby k tomuto návrhu ve lhůtě 14 dnů ode dne jeho doručení předložil svou písemnou odpověď.^[18]

Účastníci řízení jsou povinni prokázat tvrzené skutečnosti, na které se odvolávají při uplatnění svých nároků, jakož i ve svých dalších tvrzeních.^[19] Ve shora uvedeném případě by tak hráč byl povinen prokázat své tvrzení, že mu nebyla dostatečně zajištěna zdravotnická péče či jiná terapeutická služba, případně pravidelná lékařská prohlídka. V opačném případě by rozhodující orgán rozhodl v jeho neprospěch.

Sbor rozhodců rozhoduje ve věci samé rozhodčím nálezem, případně jím schvaluje smír dohodnutý účastníky řízení.^[20]

Odvolání k Mezinárodní sportovní arbitráži

V návaznosti na výše uvedené rozhodčí řízení je hráč oprávněn v případě nepříznivého rozhodnutí odvolacího senátu FAČR odvolat se k Mezinárodní sportovní arbitráži (CAS) sídlící v Lausanne. Procesní pravidla jsou upravena v tzv. Kodexu sportovní arbitráže a mediace (zkráceně Kód CAS). Jak z výše uvedeného vyplývá, je nezbytné nejprve vyčerpat všechny možné opravné prostředky na úrovni FAČR, které má hráč k dispozici, aby se následně mohl odvolat ke CAS.^[21] Samozřejmě je nezbytností, aby FAČR upravoval možnost odvolání se ke CAS svou doložkou, stanovami, případně vnitřními předpisy FAČR.

Mezinárodní sportovní arbitráž je oprávněná přezkoumat skutkovou i právní podstatu, které tvořily základy rozhodnutí na vnitrostátní úrovni.^[22] V tomto ohledu tak CAS není vázán právním názorem předešlých instancí, ani důkazy či právními nálezy, tedy v konečném důsledku může rozhodnout ve věci samé zcela odlišně než předešlé instance. Mezi možné způsoby rozhodnutí se tak tribunálu CAS nabízí předešlé rozhodnutí zcela nebo částečně zrušit, případně ho nahradit novým rozhodnutím, anebo jej zaslat zpět předchozí instanci.

Hlavní výhodou CAS je urychlený způsob řízení, který se obecně vyznačuje především krátkými časovými lhůtami. Například odvolací lhůta ke CAS proti rozhodnutí poslední vnitrostátní instance činí pouhých 21 dnů od přijetí rozhodnutí.^[23] Další nespornou výhodou řízení před CAS je její transparentnost. Zatímco výše uvedené rozhodčí řízení před Sborem rozhodců se vyznačuje zásadou neveřejného řízení, řízení před CAS je jejím opakem, kdy rozhodnutí CAS jsou například veřejně dostupné v online databázi CAS.^[24] ^[25]

S odkazem na výše uvedené je tak zřejmé, že řízení před CAS je specifickým druhem sportovního řízení, které má nabídnout stranám konečné rozhodnutí ve věci samé.

Dílčí závěr

Na základě výše uvedeného mohou hráči uplatnit svůj nárok před soudem vůči pachateli sportovního přestupku, případně i vůči klubu, v rozhodčím řízení za předpokladu, že by tento nedodržel své smluvní závazky v podobě poskytnutí kvalitní lékařské péče vůči profesionálnímu hráči.

V případě, že by se hráč vůči pachateli sportovního zákroku domáhal svých práv soudní cestou, obrátil by se pravděpodobně nejdříve na orgány činné v trestním řízení. Tyto orgány by celou záležitost důkladně prošetřily a posléze i vyhodnotily. Pakliže by Orgány činné v trestním řízení šetření odložily, nabízí se hráči možnost obrátit se na civilně právní soud a požadovat náhradu škody, nemajetkovou újmu, případně i uplatnit ztížení společenského uplatnění, byl-li následek trvalé povahy. S odkazem na výše uvedené tak bude soud v této věci především zohledňovat intenzitu sportovního zákroku, a zda tento vybočuje z běžného způsobu hry.

Zároveň lze uvažovat i o možnosti, kdy se hráč bude domáhat požadované povinnosti poskytnutí lékařské péče klubem před Sborem rozhodců FAČR, neboť je tato povinnost závazkem vyplývajícím z profesionální hráčské smlouvy. Nicméně v této věci je nutné poznamenat, že pravděpodobnost takového sporu je spíše mizivá. I proto k dnešnímu dni takový případ není znám.

Výzkumný úkol VÚBP, v. v. i. - Bezpečnost práce ve sportu (fotbal)

Přestavení a cíle výzkumného úkolu

Sport může vést ke zlepšení kvality života a zároveň může vést k řadě zranění, která vznikají jednak při zápasech, soutěžích a také při tréninkových procesech. Kromě vlastních sportovců jsou klíčovými osobami celého systému zástupci pořadatele, trenéři, vedoucí mužstev, resp. další zástupci sportovních subjektů. Jelikož se daná oblast vztahů a povinností s důrazem na bezpečnost práce mezi zástupci sportovních subjektů a sportovci, kteří jsou v určitém zaměstnaneckém vztahu k danému sportovnímu subjektu, jeví jako nedostatečně zmapovaná a ošetřená, je nutné provést monitoring úrazovosti ve sportu, její příčiny a souvislosti a zároveň související legislativy v návaznosti na činnosti trenérů a dalších zaměstnanců nebo spolupracujících subjektů v rámci sportovních subjektů.

Fotbal včetně dalších sportů je nejen volnočasovou aktivitou, ale je pravidelnou součástí výuky tělesné výchovy na školách všech stupňů, jakož i v podobě ligových soutěží, a je zdrojem výdělku pro amatérské i profesionální hráče. Provedeným výzkumem by měly být analyzovány úrazy a doporučeny adekvátní postupy, které by měly vést ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví při výuce fotbalu na základních a středních školách, jakož i při výkonu povolání profesionální hráč fotbalu.^[26]

Pro dosažení potřebné změny v praxi je nutné vytvořit poznatkovou základnu v dané problematice, navrhnout účinné postupy, které pomohou ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví - při výuce sportů, zajištění tréninkových, přípravných a zápasových procesů ve sportovních organizacích, popř. také při práci s dětmi a mládeží ve školách. Projekt si klade za ambice docílit větší transparentnosti statistik úrazů ze strany Fotbalové asociace klubů a Fotbalové asociace hráčů, pro objektivní hodnocení rizik a další práce při přípravě preventivních opatření.

Výstupy v jednotlivých částech projektu jsou zveřejňované a propagované podle mediálního plánu projektu, kdy z ohledem na pandemická opatření covid-19 je forma výstupů zvolena v podobě audio podcastů^[27] uveřejňovaných na webových stránkách^[28] a sociálních médiích Výzkumného ústavu bezpečnosti práce, v. v. i. (VÚBP, v. v. i.) / www.vubp.cz

. Podcasty mají současně za cíl obecně popularizovat BOZP při využití moderních komunikačních nástrojů ve VÚBP, v. v. i.

Metodiky terénního průzkumu

Cílem průzkumu bylo ověření stavu (vyspělosti) současného systému zajištění BOZP u fotbalisty v českých fotbalových klubech ve stanovených kategoriích/kohortách (skupina vybraná na základě určitých společných vlastností) a získání osobní anonymizované výpovědi/doporučení respondentů pro možná zlepšení.

Průzkum byl metodicky vedený ve smyslu praxe založené na evidenci, kdy jsme se snažili najít nové poznatky, ale i problémy, které přispějí ke zlepšení dosavadní praxe. Typově se jednalo o explorační výzkum, ve kterém jsme usilovali o zachycení souvislosti prevence ve fotbale a aplikovanými preventivními opatřeními, které jsme dávali do spojitosti s aktuálně dostupnými statistikami úrazovosti ve fotbale. Naší cílovou skupinou respondentů byly klíčové zainteresované strany ve fotbale (hráči, trenéři, funkcionáři, sportovní lékaři, realizační tým apod.) ve vybraných fotbalových klubech profesionální a amatérské úrovně v České republice. Průzkum byl vyhodnocený pomocí nástroje Questio PRO/PS Imago ve spolupráci se společností ACREA CR, spol. s r.o.

Formulace a zdůvodnění výzkumných otázek byly uskutečněné v průběhu roku 2020. Vlastní anonymní terénní průzkum probíhal v roce 2021. První fáze průzkumu proběhla v prostředí vybraných českých fotbalových klubů mezi profesionálními hráči od 15. 2. do 30. 4. 2021. Sběr dat osobní účastí zajistili pracovníci České asociace fotbalových hráčů a VÚBP, v. v. i., podle předem stanoveného plánu v celkem 41 českých fotbalových klubech. Sběr dat ve druhé fázi průzkumu musel být s ohledem na pandemická opatření covid-19 přesunut na sociální síť. Druhá fáze anonymního průzkumu proběhla od 1. 4. do 30. 7. 2021 (podařilo se získat celkem 468 vyplněných dotazníků, a to zejména díky cílené propagaci na sociálních sítích. Z reportů placené propagace víme, že na odkaz s dotazníkem kliklo na úvodní stránku online dotazníku celkem 753 osob). Součástí obou fází průzkumu bylo úvodní představení záměru a specializovaný dotazník s 22 výzkumnými otázkami určenými pro profesionální hráče a dotazník se 17 otázkami pro amatérské hráče a další účastníky ve fotbale.

V rámci přípravné rešeršní práce k dané problematice jsme se zaměřili na česky, anglicky a německy psané zdroje. Většina z uvedené literatury, internetových zdrojů a dalších zdrojů poskytuje informace obecné, technické nebo metodické povahy. Statistické údaje (k úrazům, trvalým následkům zranění nebo úmrtím apod.) související s fotbalem byly vyhledány jen v jejich obecné podobě. Západní Evropa (zejména Anglie, Německo) nebo Spojené státy americké jsou v transparentnosti uveřejňování statistických údajů o zranění při fotbale v porovnání s Českou republikou nesrovnatelně na vyšší úrovni. Informace k úrazům, ke kterým dochází při fotbalu (u českých profesionálních nebo amatérských soutěží) se z veřejně dostupných zdrojů prakticky nepodařilo nic najít. Jako příklad dobré praxe uvádíme webovou stránku fussballverletzungen.com, která transparentně uvádí klíčová statistická data o zranění v detailu podle jednotlivých fotbalových týmů v německé fotbalové Bundeslize (nejvyšší německá fotbalové soutěž)^[29], např. zranění podle umístění na těle, průměrná absence hráče z důvodu úrazu apod.

Inspirováni uvedenou webovou stránkou jsme oficiální cestou dne 15. 2. 2021 oslovili tehdejšího předsedu Fotbalové asociace ČR (FAČR) a ředitele Ligové fotbalové asociace (LFA) s žádostí o spolupráci a poskytnutí anonymizovaných statistických dat k uvedenému projektu. Žádný z uvedených subjektů nereagoval.

Zájmy profesionálních hráčů, a tedy i otázky spojené s BOZP u fotbalových hráčů v prostředí českého fotbalu, hájí Česká asociace fotbalových hráčů (ČAFH). Jakub Porsch, generální sekretář ČAFH, upřesnil, že: „Česká asociace fotbalových hráčů je spolkem sdružující fotbalisty působící v České republice na profesionální i amatérské úrovni a zabývající se ochranou jejich zájmů.“ ČAFH je členem mezinárodní uznávané asociace fotbalových hráčů FIFPro a nabízí svým členům právní poradenství v oblasti sportovního práva. Hráči mají možnost obrátit se na ČAFH mj. při

přestupech, uzavírání smluv, ale i v případě problémů s klubem nebo hráčským agentem a porušování povinností z jejich strany. ČAFH poskytuje svým členům veškerý právní servis od pouhé rady, přes kontrolu smluv až k zastupování v rámci arbitrážních řízení a jiných sporů. Není proto žádným překvapením, že v souvislosti s ochranou zdraví hráčů, respektive otázek spojených s bezpečností práce ve fotbale, ČAFH vynakládá maximální možné úsilí pro zlepšení těchto podmínek v současně nastaveném systému. V této věci se ČAFH dále podílí i na šíření osvěty za účelem ochrany zdraví fotbalových hráčů.

Vyhodnocení průzkumu - profesionální fotbaloví hráči

Z celkových 41 oslovených českých fotbalových klubů se průzkumu účastnilo 13 týmů první a druhé fotbalové ligy. Papírové formuláře s čárovým kódem označení příslušného fotbalového klubu byly do elektronické podoby převedeny pomocí nástroje Remark Office OMR a na tomto základu byla vytvořená dvourozměrná datová matice. Pro naplnění cílů projektu bylo nutné v prvním kroku prověřit současný stav bezpečnosti práce ve zkoumaném systému. Dále se sledovala struktura pracovních úrazů, a to v závislosti na několika faktorech (soutěž, druh zranění, zavinění zranění).

Zkoumané hypotézy: Cílem bylo zjistit, zda zvolené faktory významně ovlivňují počet zranění. Předmětem podrobnějšího zkoumání byla i kvalita péče v závislosti na soutěži a také spokojenost s celkovou úrovní bezpečnosti v různém členění.

Prokázané hypotézy (pozn.: uvádíme jen vybrané části):

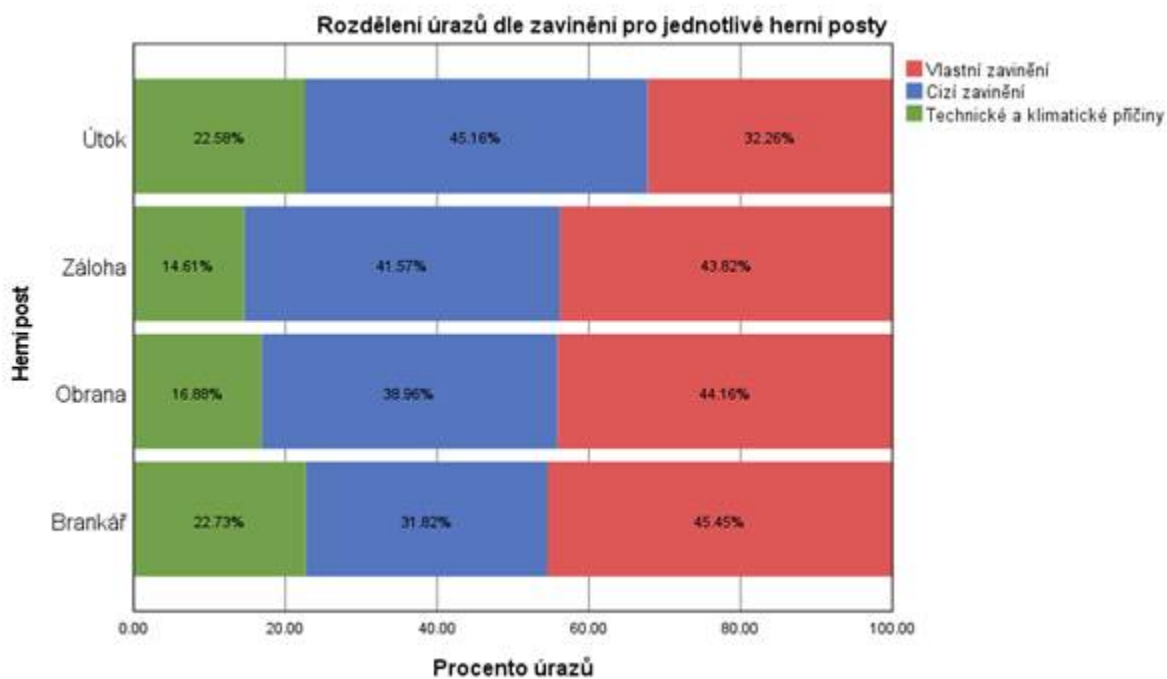
V případě otázek, které se zabývaly vstupním školením bezpečnosti, případně riziky práce fotbalového hráče, převládají ve velké míře záporné odpovědi. Naopak, pokud jde o prevenci a informovanost o covid-19, většina respondentů odpověděla kladně, že klub poskytl dostatek informací.

Tab. 1: Specifické otázky ve vztahu k rizikům práce fotbalového hráče včetně specifických otázek ve vztahu k prevenci onemocnění covid-19 (zdroj: VÚBP, v. v. i.)

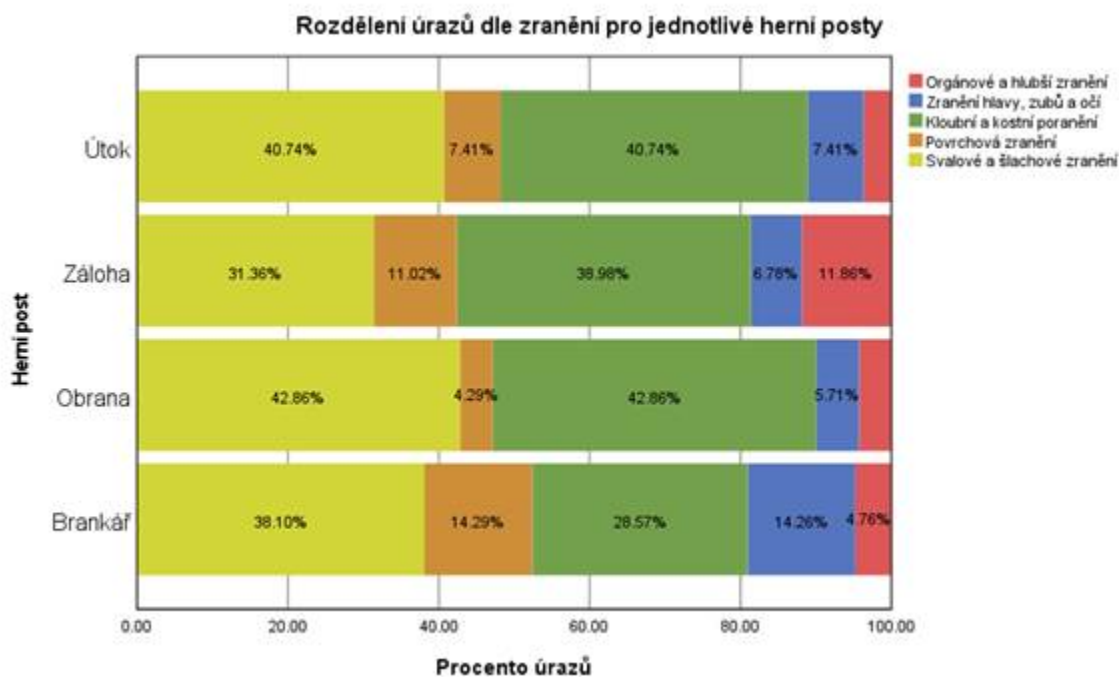
Statisticky významná je i závislost mezi odpovědí na otázku „Jak byste v průměru zhodnotili úroveň zajištění celkového systému bezpečnosti a ochrany zdraví ve vašem fotbalovém oddíle?“ a následujícími otázkami: „Došlo při Vašem příchodu do klubu k vstupnímu školení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci?“ „Byl jste ze strany klubu informován o rizicích práce fotbalového hráče a o preventivních opatřeních předtím, než jste začal v klubu působit?“ „Pořádá klub pro hráče školení ohledně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci?“

Graf 1: Hodnocení úrovně zajištění celkového systému bezpečnosti a ochrany zdraví (zdroj: VÚBP, v. v. i.)

Prokázal se i rozdíl v nejčastější příčině úrazů pro různé herní posty. Pro útok je nejvíce typické cizí zavinění. Pro zbývající herní posty se jedná o vlastní zavinění. Pokud jde o rozdělení úrazů podle druhu, jde o poranění hlavy, zubů a očí, nejčastější pro brankáře. Hlubší a orgánové zranění se nejvíce vyskytují v záloze. Pro obranu a útok jsou typická svalová, šlachová a kloubní poranění.

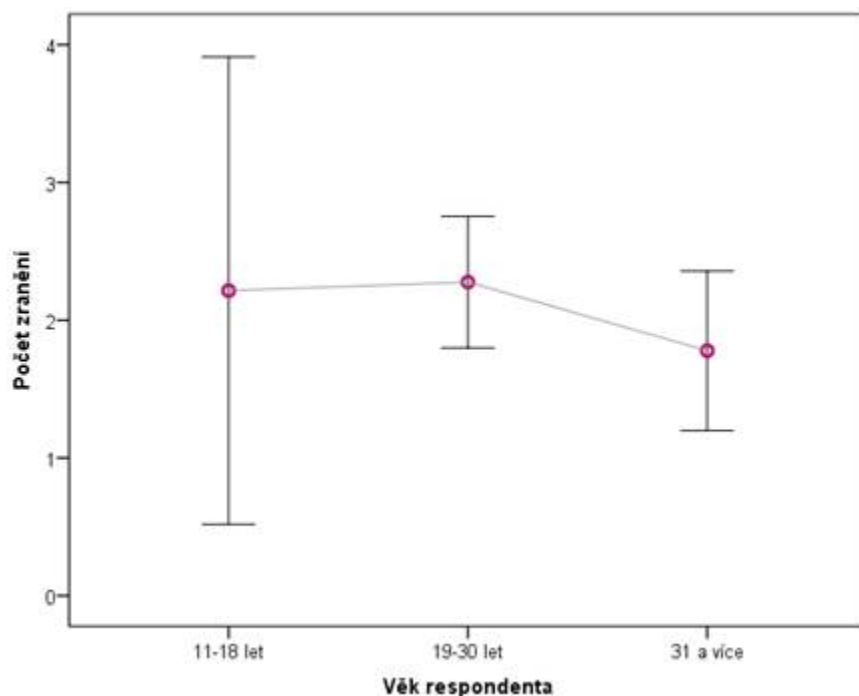
Graf 2: Rozdělení úrazů dle zavinění pro jednotlivé herní posty (zdroj: VÚBP, v. v. i.)

Graf 3: Rozdělení úrazů dle zranění pro jednotlivé herní posty (zdroj: VÚBP, v. v. i.)

Neprokázané hypotézy a nekonzistence (pozn.: uvádíme jen vybrané části):

Naopak nebyla nalezena závislost mezi provedením vstupního školení při vstupu do klubu a tím, jak dlouho se fotbalista profesně věnuje sportu. Relativní četnosti osob, které po vstupu do klubu neabsolvovaly vstupní školení, jsou napříč všemi kategoriemi délky hraní relativně vyrovnané. Dále nebyla prokázána závislost mezi absolvováním školení a počtem zranění hráče. Na základě získaných odpovědí tedy nelze říci, že by osoby, které absolvovaly při vstupu do klubu bezpečnostní školení, utrpěly v rámci své profesní kariéry méně zranění s dobou rekonvalescence delší než dva měsíce. Rovněž nebyla z odpovědí dotazníku prokázána závislost věku fotbalisty na délce regenerace při tréninku. Podle získaných dat tedy nelze říci, že by například mladší fotbalisté věnovali regeneraci při tréninku méně času než věkově starší spoluhráči. V datech je dále přítomná podezřelá závislost počtu zranění (Q07) na počtu let ve fotbale (Kolik let se soustavně věnujete fotbalu?) a věku. Průměrný počet zranění klesá s dobou věnovanou fotbalu a věkem. Z přesného znění otázky (Byl jste někdy v rámci své profesionální kariéry zraněn tak, že doba rekonvalescence po zranění přesáhla dobu 2 měsíců? Pokud ano, uveďte, kolik takových zranění jste utrpěl) plyne pozitivní závislost. S délkou kariéry však celkový (kumulativní) počet zranění nemůže klesat. Analogicky pro věk. Klesající vztah není sice statisticky významný, ale jedná se o podezřelou závislost.

Graf 4: Vztah mezi počtem zranění a věkem respondenta (zdroj: VÚBP, v. v. i.)

Závěr a doporučení: Byly potvrzené některé ze stanovených hypotéz. Počet zranění se ukázal být závislý na herním postu. Stejně tak bylo zjištěno, že herní post ovlivňuje i zavinění a druh zranění. Dále se prokázalo, že v 1. lize je vyšší úroveň péče. Celková spokojenost hráčů s úrovní bezpečnosti je přímo závislá na tom, zda jsou klubem poskytovány informace o rizicích a bezpečnosti práce. Při analýze se ale také ukázaly některé nekonzistence, hlavně klesající počet zranění s růstem délky kariéry. Také se projevila skutečnost, že ačkoli většina hráčů nezískala vstupní školení o bezpečnosti, informovanost o prevenci v souvislosti s covid-19 označují za dostatečnou. Nebylo prokázáno ani to, že by absolvování vstupního školení o bezpečnosti práce snižovalo počet zranění hráčů. Při analýze se dále ukázalo, že některé kategorie odpovědí nejsou dostatečně zastoupené, což ztížilo jejich další zpracování. Stejně problémové byly nekonzistence v datech a závislosti, jejichž interpretace věcně nedává smysl.

Jakub Porsch, generální sekretář ČAFH, k závěru doplňuje, že: „v českém fotbalovém prostředí je otázka zaměstnaneckého poměru stále jedním z nejvíce diskutovaných právních témat. Česká republika, Rumunsko a Slovinsko jsou totiž jediné tři země v Evropě, kde hráči neuzavírají pracovní smlouvy, ale vykonávají své činnosti na živnost. Na základě tohoto právního postavení jim tak stát neposkytuje plnou podporu. V obecné rovině je status OSVČ na výrazně nižší úrovni právní ochrany než status zaměstnance, kterého v plném rozsahu chrání zákoník práce. V případě zaměstnaneckého poměru by se tak hráčům ulevilo v mnoha ohledech. K otázce zaměstnaneckého poměru byla zjištěna statisticky významná závislost na dalších aspektech respondentů, jako jsou věk a post hráče. K této otázce se pouze v kategorii hráčů do 18 let nevytvořil převládající názor. Zbýlé věkové kategorie již vždy potvrdily svůj zájem o změnu vztahu mezi hráčem a klubem. Tedy s přibývajícím věkem se zvyšoval i zájem o změnu právního postavení. V konečném důsledku se na tuto otázku vyjádřilo přes 162 profesionálních hráčů, přičemž 111 z nich se vyjádřilo kladně pro změnu pracovního poměru mezi hráčem a klubem, tedy zhruba 66 % ze všech dotazovaných. Největší procento zastánců změny právního postavení bylo v české fotbalové nejvyšší lize, přičemž zájem o změnu nejvíce zastávali brankáři. Naopak nejmenší zájem o změnu projevíli záložníci, a hned v závěsu za nimi byli útočníci. Obránci se k této otázce vyjádřili víceméně ve stejném počtu. Česká asociace fotbalových hráčů tak věří, že výsledky tímto dotazníkem získané nyní poslouží jako podklad pro budoucí rozvoj bezpečnosti práce ve fotbale, poskytnou klubům zpětnou vazbu a budou impulsem pro zlepšení dosavadních podmínek bezpečnosti práce. Zároveň ČAFH

doufá, že vyjádřený názor hráčů ohledně právního postavení fotbalisty bude podmětem pro budoucí legislativní změny za účelem vzniku zaměstnaneckého poměru mezi klubem a hráčem.“

Přizvaný odborník doc. MUDr. Michal Tuček, Ph.D., zástupce přednosta pro pedagogickou a vědecko-výzkumnou činnost Kliniky ortopedie 1. LF UK a ÚVN Praha, uvedl k závěrům vyhodnocení průzkumu, že „ v kontextu BOZP jako primárním významu projektu by bylo vhodné zabývat se i jinými okruhy sportovního lékařství. Vstupní a periodická vyšetření hráčů – jejich rozsah a četnost. Tvorba individuálních kompenzačních programů a vyhodnocování jejich efektu, Diagnostika a léčba zranění – např. MR/UZ při svalových zranění, léčba podle protokolů (hamstring, pectineus, soleus apod.), akceptování délky návratu podle EBM, Dodržování UEFA protokolů o komoce mozkové, „warm-up“ protokoly. Zodpovědnost za správnou léčbu – hráč / klub / agent, Edukace o zdravotní problematice – tlak ze strany hráče, prosby o edukaci ze strany hráčů, zdravotní karta hráče s dokumentací všech vyšetření, poranění apod. (viz cyklistika, která monitoruje i jen výkyvy v biol. pasech).“

Přizvaný odborník MUDr. Dušan Randák z Centra psychosomatické medicíny - CEPASYMED, sdělil k závěru vyhodnocení průzkumu, že: „s ohledem na psychické zdraví se v dotazníku pro profesionální hráče objevují přímé tři otázky: Jaký vliv na výkon profesionálního fotbalisty má podle Vás jeho psychické rozpoložení? Nabízí Vám klub možnosti využití služeb klubového psychologa? Je Vám Váš klub nápomocen při řešení problémů osobní povahy? Pokud lze z výsledků mezi profesionálními fotbalisty vycházet, tak vliv psychického stavu a rozpoložení má na subjektivně nahlíženou výkonnost zásadní vliv. Jako velký vliv na výkon popisuje psychické nastavení a rozpoložení 91% respondentů. Jedná se tedy o zjevně subjektivně vnímanou velmi zásadní položku z pohledu nastavení na výkon. Již v prvním kontrastu je to, že ač je tato složka výkonu subjektivně pro hráče velmi důležitá, institucionální podporu ve formě a v podobě klubového psychologa (Tak zněla otázka. K dispozici ovšem může být i klubový, nebo klubem podporovaný, či jinak smluvně zajištěný psychoterapeut či psychiatr, dle potřeby terapeutické intervence) má k dispozici pouze 22% respondentů. Subjektivní důležitost věnovaná psychice v souvislosti se zátěží fotbalisty, profesionálního fotbalisty, se tak nepotkává reálnou nabídkou ze strany klubů. Patrný je tento rozpor například v situaci, kdy péče o tělesnou složku v podobě fyzioterapie je k dispozici 88% respondentům dotazníku. Rozpor v péči o zdraví tělesné a zdraví psychické je tak zjevný, zvláště když do okruhu péče o zdraví psychické zahrneme i podporu klubu směrem k hráčům v řešení tzv. problémů osobní povahy, kdy nespécifikovanou podporu ze strany klubu registrovalo 45% respondentů, tedy méně než polovina odpovídajících osob. S ohledem na to, že psychické potíže jsou v současné době stále celospolečensky spíše tabuizovány a obtížně přijímány a s ohledem na to, že jakékoliv somatické onemocnění a zranění je tolerováno a akceptováno výrazně více než psychické zatížení, zvláště ve výkonnostním systému, jímž profesionální fotbal bezesporu je, je možné spekulovat, že i část z prezentovaných tělesných potíží a zranění prezentovaných respondenty může skrytě patřit mezi potíže v přímé souvislosti s psychikou. V případě vrcholového profesionálního fotbalisty je možné konstatovat, že tento je z pohledu výše zmíněného inventáře vystaven řadě stresových faktorů. V souvislosti s vrcholovým sportem, fotbalem, lze vypíchnout například to, zda prezentovaná kvalita hry odpovídá na hráče kladeným požadavkům, zda a jak v případě chyby a selhání bude vystaven pozornosti médií a jiných institucí (např. disciplinární posouzení přestupků, obrazová a tištěná média, sociální sítě). V neposlední řadě se jedná i o silné zátěžové vlivy přímo související s faktory ekonomickými (například zranění a tedy ztráta bonusů za odehrané zápasy, minuty, góly a asistence při výkonnostně nastavených smlouvách a následný ekonomický tlak související s finanční zátěží, pokud je hráčova finanční politika nastavena tak, že nereflektuje riziko sníženého příjmu.“

Poznámka: Vyhodnocení průzkumu - amatérští fotbaloví hráči - probíhá a bude zveřejněné v průběhu listopadu 2021.

Tento výsledek byl finančně podpořen z institucionální podpory na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na léta 2018–2022 a je součástí výzkumného úkolu **05-2020-VÚBP Bezpečnost práce ve sportu**, řešeného Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i., ve spolupráci s Ústavem státu a práva Akademie věd ČR, v. v. i., v letech 2020–2021.

Použitá literatura

Code: Procedural Rules [online]. Court of Arbitration for Sport [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <https://www.tas-cas.org/en/arbitration/code-procedural-rules.html>.

Code of Sports-related Arbitration [online]. Court of Arbitration for Sport, 1 July 2020 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: https://www.acerislaw.com/wp-content/uploads/2021/03/CAS_Code_2021_EN_.pdf.

KUREŠ, Jiří. *Pravidla fotbalu: platná od 1. 7. 2018*. Praha: Olympia, 1988. ISBN 978-80-7376-522-4.

Metodický pokyn Legislativně právního oddělení FAČR č. 2/2016: vzory profesionálních smluv [online]. Fotbalová asociace ČR, 1. 7. 2016 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/65?category=5>.

Německá fotbalová Bundesliga. *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. MediaWiki, stránka naposledy editována 19. 7. 2021 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bmeck%C3%A1_fotbalov%C3%A1_Bundesliga.

Podcasting. *Wikipedie: otevřená encyklopedie* [online]. MediaWiki, stránka naposledy editována 9. 8. 2021 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Podcasting>.

Podcasty VÚBP [online]. Praha: VÚBP, c2021 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <https://www.buzzsprout.com/1514908>.

Procesní řád Fotbalové asociace České republiky [online]. Fotbalová asociace ČR, 6. 10. 2021 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/296?category=1>.

Stanovy Fotbalové asociace České republiky [online]. Fotbalová asociace ČR, 2. 6. 2017 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/177?category=5>

Vzorová citace

POLÁK, Petr; HAINDLOVÁ, Markéta; ŠTEFKO, Martin. Právní rizika spojená s nedovolenými zákroky při hraní fotbalu. *Časopis výzkumu a aplikací v profesionální bezpečnosti* [online]. 2021, roč. 14, č. 3. Dostupný z: <https://www.bozpinfo.cz/josra/pravni-rizika-spojena-s-nedovolenymi-zakroky-pri-hrani-fotbalu>. ISSN 1803-3687.

[1] Soud celou situaci v rámci dokazování popsal následovně: „Na konci zápasu, kolem 90. minuty žalovaný zastavil míč u postranní čáry, kterou v důsledku setrvačnosti přeběhl. Poté se otočil a vracel se do hřiště s úmyslem hrát míč, ve stejné chvíli se stejným úmyslem běžel k míči žalobce, ten dostihl míč dříve a odkopl jej. Těsně poté žalovaný, který provedl manévr „skluz“, trefil svými nohama pravou nohu žalobce, na níž žalobce v té chvíli stál, a způsobil mu tříštivou dislokovanou zlomeninu pravé holenní kosti a zlomeninu pravé lýtkové kosti. Rozhodčí na místě udělil žalovanému žlutou kartu za nesportovní chování podle pravidla 12, C., bod I. pravidel fotbalu, které spočívalo v tom, že žalovaný svým jednáním přerušil hru nedovoleným způsobem za cenu faulu.“

[2] Pravidlo 5 fotbalových pravidel platných při FAČR.

[3] Za plně profesionální kluby v českém fotbalovém prostředí se obecně považují účastníci nevyšší a druhé nejvyšší celostátní soutěže.

[4] Pravidla dále upravují například v pravidle 3 Počet hráčů. I když jde primárně o zajištění regulérnosti hry, snížení počtu hráčů přispívá k zajištění bezpečnosti.

[5] Rozsudkem ze dne 20. ledna 2014, č. j. 6 C 215/2012-126.

[6] Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 29. 7. 2014, č. j. 25 Co 238/2014-157.

[7] Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu 25 Cdo 493/2015 a dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1462/2003, publikované v Souboru pod C 2593, či rozsudek téhož soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 25 Cdo 3434/2009, Soubor C 10425).

[8] Zranění si vyžádalo hospitalizaci na Chirurgické klinice FN od 12. 4. 2003 do 16. 4. 2003 a následnou pracovní neschopnost od 12. 4. 2003 do 9. 6. 2003, kdy byla pracovní neschopnost M. Š. na jeho vlastní žádost ukončena.

[9] Rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 10. 2. 2006, sp. zn. 2 T 8/2005.

[10] 3 Tdo 1355/2006.

[11] Řízení ve věci Carcela vs. Ruytinx před civilním soudem.

[12] Vzor profesionálních smluv podle metodických pokynů Legislativně právního oddělení FAČR uveřejněný na webovém rozhraní FAČR <https://facr.fotbal.cz/uredni-deska-predpisy/65?category=5>

[13] Stanovy FAČR. Článek 17 odst. 7 písm. a) bod aa).

[14] Stanovy FAČR. Článek 17 odst. 7 písm. a).

[15] Procesní řád FAČR. § 45.

[16] Stanovy FAČR. § 20 odst. 6.

[17] Procesní řád FAČR. § 48.

[18] Procesní řád FAČR. § 49.

[19] Procesní řád FAČR. § 57.

[20] Procesní řád FAČR 58.

[21] Kodex sportovní arbitráže a mediace. R47 Appeal.

[22] Předpis CAS. Článek R57.

[23] Kodex CAS. R49.

[24] Veřejně dostupná databáze CAS <https://www.tas-cas.org/en/jurisprudence/archive.html>

[25] Zákoník CAS. R59.

[26] Identifikační list potřeby č. 06-2020-VÚBP, Zdůvodnění potřebnosti projektu, VÚBP, v. v. i.

[27] Výraz podcasting se užívá ve významu způsob šíření audioinformací, čili zvukových informací, způsob šíření informací zvukem, převod textu na zvuk. Zdroj Wikipedie, stav ke dni 10. 10. 2021.

[28] Webová stránka VÚBP, v. v. i. - <https://www.buzzsprout.com/1514908>, stav ke dni 10. 10. 2021.

[29] Výraz německá fotbalová Bundesliga, zdroj Wikipedie, stav ke dni 10. 10. 2021.

Autor článku:

Ing. Petr Polák, MBA

JUDr. Markéta Vochoska Haindlová, LL.M.

doc. JUDr. Martin Štefko, Ph.D.